

Мемлекет әлеуметтік
серіктестіктің субъектісі
ретінде

- ▶ Әлеуметтік серіктестіктің қалыптасуы Батыс Америка әлемінің демократиялық жүйесінде нұсқалары дамыған әлеуметтік-құқықтық мемлекеттің жұмыс істеуімен, әртүрлі деңгейдегі қоғамның негізгі күштерінің Өзара мүдделілігінің болуымен байланысты. Тиісті келісімдерді (шарттарды) ерікті түрде жасасу арқылы мүдделер тобын заңды түрде білдіру, қорғау және келісу. Мемлекет әрқашан құқықтық мемлекет болып табылады, оның органдары мен құрылымдары құқық пен демократия идеясына қайшы келетін заңдарды қабылдамайды және мемлекет оларды бұзуға мүдделі емес, қоғамның барлық басқа субъектілері (еңбек, Еңбек және олардың бірлестіктері) үшін заңға бағынудың үлгісі болып табылады. азаматтар.
- ▶ Плюралистік демократия қоғамында ақша мен билік енді азаматтық тәртіп пен прогрестің негізі болып табылатын ынтымақтастық пен қоғамдық келісімді сатып ала да, алмастыра да алмайды.

- Қазіргі әлемдегі саяси практика қоғамның даму процесіне және реттеуші функциялардың көлеміне мемлекеттің әсер етуінің нақты орны мен дәрежесін толық анықтаған жоқ. Егер біздің еліміз қайта құрылатын болса, онда мемлекеттің қоғамдық өмірдің барлық көріністеріндегі ықпал ету дәрежесі айтарлықтай болады деп болжауға болады. Алайда, қарым-қатынастың шарттары мен формалары түбегейлі болжанбайды: олар саяси күштердің нақты орналасуына, әлеуметтік тапсырыс формаларына және азаматтардың бұқаралық санасы сияқты күрделі басқарылатын факторға байланысты.

- Қоғам мен мемлекет арасындағы шартты қатынастардың Батыста кең таралған моделі тек идеалды теориялық тұжырымдама ретінде ғана емес, сонымен қатар Ішкі әлеуметтік қайшылықтар, дәл басқару формаларындағы Қайшылықтар, мысалы, сыртқы әскери көріністен гөрі өткір болған Батыс Еуропа елдеріндегі орта ғасырлар мен қазіргі заманның басындағы саяси жағдайдың нақты көрінісі ретінде пайда болды. қауіптер. Локк, Монтескье, Маркс және мемлекеттің әлеуметтік ортадағы мінез-құлқын модельдеумен айналысқандардың барлығы әртүрлі әлеуметтік институттардың рөлін және олардың бағыну дәрежесін түсінуге арналған әлеуметтік тапсырыстың нақты көрінісі болды деп айтуға болады.

- Батыс әлемін әлеуметтік құбылыс ретінде қарастыра отырып, оның шекараларын саяси құбылыспен салыстырғанда тарылтуға мәжбүрміз. Вебер капитализмді протестантизммен байланыстырды. Капиталистік қоғамның даму себептерін әр түрлі түсіндіруге болады. Біреудің ұстанымының тартымдылығы мен сенімділігіне қарамастан, капиталистік өндірістің сәтті дамуының протестанттық елдер шеңберіндегі байланысының өзі тарихи факт болып табылады. Сондықтан барлық басқа елдер, олардың экономикадағы жетістіктері қаншалықты үлкен болса да, іс жүзінде өркениеттің — Англия мен АҚШ-тың шеткі бөлігі болып табылады. Батыстың әлеуметтік құрылымын шындық ретінде қарастыра отырып, тарихи дамуға, әртүрлі әлеуметтік институттардың рөлін және олардың бағыну дәрежесін түсінуге тапсырыстың саяси тәуелділігіне байланысты оның бүкіл перифериясын елемей орынды.

- ▶ Серіктестік формасына қатысты артықшылықтарды анықтау үшін алдымен батыстық әлеуметтік ғылымның ең танымал тұжырымдамаларын жаңғырту орынды болады. Либералды құндылықтарды тарату орталығы англо-Саки әлеміне бағытталғандықтан, тиісті теорияларға баса назар аударылады. Олардың ішінде ең маңыздысы екеуі: Роберт Нозиктің процедуралық тұжырымдамасы және Джон Роулздың дистрибуторы.
- ▶ Нозикке қоғамдағы мемлекет функцияларын шектеу теориясының заманауи нұсқасы және "шағын мемлекет" термині тәуелді. Оның жазбаларының негізінде бақыт бар, жаңалықтар бағалары қандай рөл атқарады және тауарлар мұраға қалдырыла ма деген сұрақтарды қамтиды. Нозик өзінің "Анархия, мемлекет, утопия" атты еңбегінде табиғи түрде өз қоғамының дәстүрлерінен туындайтын қорытынды жасайды: әр адамның жеке жұмыс өрісі бар, оны бұзуға ешкімнің құқығы жоқ.
- ▶ Егер Гоббс мемлекет жүзеге асыратын қорғаныс функциясы жеке адамның құқықтары мен әртүрлі әлеуметтік институттардың бір тұжырымдамасына өзара енуге мүмкіндік берсе, онда Нозикте "ажырамас құқықтардың" қасиеттілігі туралы ой толық формаға ие болады: жеке тұлғаның мүдделері, қажеттіліктері мен құндылықтарының шекаралары нақты анықталғаннан кейін, мемлекет ықпал ету үшін ең аз мүмкіндіктерге ие болады. Бұл зорлық-зомбылықтың әртүрлі түрлерінен қорғау функциялары.

- ▶ Әлеуметтік мемлекет ("әл-ауқат мемлекеті") барлық әлеуметтік мемлекеттердің мүдделерін білдіретін және әлеуметтік тәуелділікті қоспағанда, барлық азаматтарға лайықты өмір сүру жағдайларын қамтамасыз ететін таптан тыс мемлекеттіліктің жаңа түрі ретінде құрылады.
- ▶ Кез келген жергілікті қоғам жалпыұлттық мемлекет түрінде әрекет етеді. Алайда, тек күшті мемлекет әлеуметтік тәртіпті қалыптастыра және сақтай алады, яғни жеке тұлға мен қоғам арасындағы байланыс функциясын орындай алады. Мәселе мынада, бұл тәртіп қандай және байланыс механизмдері қандай? "Күшті мемлекеттің" барлық әдептері оның тұтастығы мен бірлігін қолдайды, бірақ осы мақсатқа жетудің әртүрлі жолдарын ұсынады (жүзеге асырады).
- ▶ «Күшті мемлекет» тұжырымдамасында әртүрлілік жойқын, деструктивті фактор ретінде қарастырылады, оны «тежеу» және монолитке (моно) айналдыру қажет. Мұндай міндет азаматтық қоғамды, қоғамдық және жергілікті өзін — өзі басқаруды ресімдеуге жол бермейтін, жеке адамның құқықтары мен бостандықтарын басатын және өзін — өзі ұйымдастыру тетіктерінің болмауын анықтайтын, қоғамдастықтың ерекше нысаны-жабық қоғам ретінде әрекет ететін құдіретті мемлекет орындай алады. Сонымен бірге, халықтың көпшілігі мен әлеуметтік топтардың ауыр құрбандары, шаршау ыңғайсыз және әлеуметтік жарақаттануға қатысты сыни көзқарас пен наразылықты, әлеуметтік жүйенің революциялық бұзылуын және мемлекеттіліктің ескі түрлерінің күйреуін тудырады.

- ▶ Әлеуметтік мемлекет «бұқаралық қоғамның», бұқара үстемдік ететін, жаппай өндіріс пен тұтыну үстемдік ететін қоғамның, бұқаралық коммуникация мен мәдениеттің әлеуметтену тәсілі ретінде, қоғамдық пікірге негізделген азаматтық қоғамның жұмыс істеуі шеңберінде қалыптасады.
- ▶ Әлеуметтік мемлекет иерархиялық өзара байланысты страталар, әлеуметтік топтар жиынтығын құрайтын және әлеуметтік динамиканың негізгі өткізгіштерінің бірі болып табылатын қоғамның стратификациялық құрылымының гауһар тәрізді конфигурациясы жағдайында жұмыс істейді. Оның қызметі арқылы институционалдық (мемлекеттік аппарат, полиция, армия, шіркеу және т.б.), нормативтік-құндылық (заң, норма, әдет-ғұрып және т. б.), кәсіби, аумақтық, демографиялық және әлеуметтік теңсіздіктің басқа реттеушілері әрекет етеді.